लोकमत

पुस्तक परीक्षण

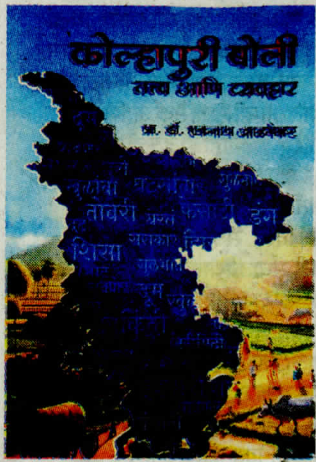

कोल्हापुरी बोलीचा अमूल्य ठेवा

कोल्हापुरी बोली केवळ संवादाचे साधन नसून ती कोल्हापूरच्या सांस्कृतिक अस्मितेची शान आहे. या अस्सल भाषिक ठेव्याचा अभ्यास, दस्तऐवजीकरण आणि संवर्धन करण्याचे मोलाचे कार्य विवेकानंद कॉलेजचे प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर यांनी 'कोल्हापुरी बोली : तत्त्व आणि व्यवहार' या पुस्तकातून केले आहे. या पुस्तकातून तब्बल एक हजार बोली शब्दांचा संग्रह, त्यांचे अर्थ, वाक्यप्रयोग आणि म्हणींचा भावार्थाचे आणि संवेदनांचेही लाघवी दर्शन घडून येते. 'काय मर्दा', 'लेका', 'तिच्या मारी', 'भंपक', 'कोंडकुरकुस', 'हुपल्याक' असे शिवी वाटणारे, पण मैत्रीत गोडवा आणणारे; तिरकस वाटणारे, पण प्रेमळ भावना व्यक्त करणाऱ्या या शब्दांना डॉ. आळवेकरांनी भाषाशास्त्रीय जाणिवेतून अर्थ आणि सांस्कृतिक संदर्भ दिले आहेत. कोल्हापुरचे मोहन पाटील, चंद्रकुमार नलगे, किरण गुरव, आनंद यादव यांसारख्या दिग्गज साहित्यिकांच्या भाषिक ठसे उमटलेले खेडवळ आणि गावंढळ शब्दांचाही अभ्यासपूर्वक समावेश आहे.

कोल्हापुरी बोली केवळ भाषेपुरती मर्यादित न राहता एक सामाजिक स्मृती आणि संवेदनशीलता जपते. तिचा अभ्यास केल्याने समाजमनाच्या आतल्या स्तरांवर डोकावण्याची संधी मिळते. काळाच्या ओघात लुप्त होत चाललेल्या या शब्दसंपत्तीचे जतन करणे, हे आजचे महत्त्वाचे कार्य आहे. याच दृष्टिकोनातून हे पुस्तक केवळ वाचनपुरते मर्यादित न राहता वाचकांचा शब्दसंग्रह समृद्ध करणारे, विद्यार्थ्यांना बोलीचे भान देणारे आणि संशोधकांना दिशा देणारे ठरते. डॉ. आळवेकरांचे हे पुस्तक म्हणजे कोल्हापुरी बोलीचं संस्कृतिकरण करणारा ग्रंथ आहे. यानिमित्ताने कोल्हापुरी बोलीचे भावविश्व वाचकांसमोर अधिक स्पष्ट, अधिक प्रगल्भ आणि अधिक आपलेसे होते. यापुढे समीक्षक, भाषा संशोधक आणि बोली प्रेमी यांनी मिळून कोल्हापुरी बोलीचा सुसंगत आणि अभ्यासपूर्ण कोश तयार करावा, ही काळाची गरज आहे. यासाठी डॉ. आळवेकर यांच्या पुस्तकाने बोली भाषा संवर्धनासाठी एक नवी दिशा निश्चित केली आहे, हे निर्विवाद सत्य.

- डॉ. प्रकाश मुंज, कोल्हापूर

पुस्तकाचे नाव : 'कोल्हापुरी बोली : तत्त्व आणि व्यवहार'
लेखक : प्रा. डॉ. एकनाथ आळवेकर
प्रकाशक : तेजश्री प्रकाशन, कोल्हापूर
किंमत : १८० रुपये. **पृष्ठे :** ९१